

УДК 811.134.2'06'373.421'276.6:674

**ТЕРМІНИ-СИНОНІМИ У МЕЖАХ ФАХОВОЇ МОВИ
ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
СУЧАСНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ**

Галина Кецко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна, тел. (032)2 39-44-34
e-mail: galiaketsko@yahoo.es*

Розглянуто основні науково-теоретичні методи використання синонімів у різних способах формування фахової термінології деревообробної промисловості сучасної іспанської мови. Визначено розвиток нових термінів та визначень, описано їхнє практичне застосування і подано приклади вживання у межах сучасної іспанської мови.

Ключові слова: деревообробна промисловість, синонім, дерево, волокна дерева, структура дерева, аналіз деревини.

Фахову термінологію деревообробної промисловості у сучасній іспанській мові утворено завдяки морфологічному, семантичному, синтаксичному способам, а також запозиченням і калькуванню.

Продуктивного поширення набув семантичний спосіб. Це спосіб утворення нових назв для різноманітних понять та спеціалізацій загальноновживаних слів, які чи не щодня виникають у межах фахової мови деревообробної промисловості.

Головним недоліком, який виникає під час створення нового терміна на основі загальноновживаного слова, є велика ймовірність для виникнення багатозначності. Як стверджує Н. Непійвода: “Загальноновживане слово тільки у науково-технічному тексті скорочує число своїх значень і виявляє інші валентні можливості, змінюються їхні лексикографічні зв’язки з іншими словами, вони стають обмеженими та стійкими”[1].

До групи термінів, утворених семантичним способом, належать поширені явища полісемії, омонімії, синонімії, антонімії, а також елементи загальноновживаної мови.

Полісемантичними ми називаємо такі терміни, які функціонують у межах однієї терміносистеми [2]. Головними причинами полісемії у межах будь-якої з відомих нам фахових мов можуть бути: 1) обмеженість словникового матеріалу порівняно з кількістю: вузол (*roseta*) → дефект на дереві, який має вузол (*roseta*); співіснування понять, які стосуються одного явища, але відображають різні погляди, гіпотези та інше: тріска (*astilla*) чи щіпка (*astilla*); стільчик (*silla*), та (*silla*); неправильне запозичення термінів з іноземних мов [3].

Омоніми іспанської фахової мови деревообробної промисловості умовно можна поділити на дві групи: омонімічні лексичні одиниці, які мають два значення: стільчик та крісло (*silla*), тріска та щіпка (*astilla*), пеньок та обрубок (*tocón*), штамп та печатка (*cuño*), вузол та дефект на дереві, який має вузол (*roseta*); омонімічні лексичні одиниці, яким присвоєно три і більше визначень: деревина (*Madera*) → лісоматеріали (*Madera*) → лісовоз (*Madera*) [4].

Два поняття вважають протилежними (антонімія), якщо між явищами, які вони позначають, виникає найбільша відмінність у межах родового поняття, тобто ті, які доповнюють одне одного до родового поняття і є граничними за своїм характером [5]. Протиставлення за значенням виражають через різнокореневу та однокореневу антонімію. Антоніми бувають контрадикторними чи справжніми: мертве дерево (*madera negra/muerta*) та здорове дерево (*madera sana/prieta*); контрадикторними протиставленнями, які не до кінця є антонімічні: пеньок (*tocón de un árbol*) та крона дерева (*coma*) [6].

На основі розгляду характеристик фахової термінології можемо ствердити, що найпоширенішими в термінологічній системі деревообробної промисловості сучасної іспанської мови є терміни з двома значеннями: вузол (*roseta*) → дефект на дереві, який має вузол (*roseta*), тріска (*astilla*) → щіпка (*astilla*), пеньок (*tocón*) → обрубок (*tocón*), стільчик (*silla*), – крісло (*silla*), дерев'яні цвяхи (*espaldas*) → штирі (*espaldas*) [7].

Одним з термінологічних елементів, які ми розглядатимемо, є синонімія. Як відомо, синоніми – це слова чи словосполучення, які розрізняють за словотворчими елементами і синтаксичними відношеннями. За М. Ф. Палехською, “...синонімами слід вважати слова та еквівалентні їм фразеологічні звороти, які при різному звучанні називають одне і те ж явище об'єктивної дійсності і розрізняються відтінками основного, спільного для кожного з них значення або віднесеністю до різних мовних стилів, або тим і другим одночасно, здатністю до словотворення, утворення форм суб'єктивної оцінки та сполучення з іншими словами” [8].

Будь-який науковий термін не повинен мати синонімів у межах лексичної системи, всередині якої він існує. Однак розгляд терміносистем доводить, що це правило є радше винятком: у багатьох з них синонімія насправді існує. Тому синонімію вважають ще одним термінологічним елементом.

Однією з причин одночасного існування синонімів всередині певної фахової мовної системи Д. Лотте вважає протиріччя між стислістю і точністю терміна [9].

Зазвичай термінам властива повна синонімія, і це явище називають термінологічною дуплетністю. Причинами виникнення дуплетів у терміносистемах можуть бути: неточність терміна, громіздкість та неможливість утворення похідних термінів від нього [10]. Часто серед них трапляються паралельні форми, які вживають як розгорнуті тоді, коли контекст унеможливує їхнє правильне сприйняття. Крім того, синонімам притаманні ознаки повної та часткової (квазісинонімія) синонімії.

Поняття часткової синонімії у термінології є майже неприйнятним. Це виникає з природи терміна, який є мовним знаком, тобто двобічною матеріальною одиницею системно організованого мовного коду, яка довільно, символічно й конвенційно фіксує у чуттєвій сприймальній формі певний зміст і слугує засобом збереження, отримання, обробки і передачі інформації [11].

Термінологічні синоніми в межах фахової мови деревообробної промисловості відображають одне й те ж поняття, тобто вони мають характерні тотожні значення. Хоча термінологічна синонімія, зазвичай, характерна для тих фахових мов, які ще розвиваються, у нашому випадку це радше виняток, адже для фахової мови деревообробної промисловості іспанської мови синонімія не є ознакою початкового рівня розвитку [12], підтвердженням “архаїчності” цієї терміносистеми, яка формувалася протягом багатьох століть. Власне синонімічні елементи фахової термінології деревообробної промисловості пов'язані радше з історичними передумовами, адже синонімізується той шар лексики, який є найважливішим і найуживанішим на певному етапі розвитку суспільства.

Аналіз фахової мови деревообробної промисловості підтверджує присутність синонімії між термінологічними елементами цієї системи. Розрізняють такі групи синонімів, що трапляються в межах потрібної нам терміносистеми, які можна:

1. Виразити як одне поняття. Наприклад: прокладка (*rastrel*) та прокладка (*traba*); склад (*almacén*), та склад (*depósito*); сокира (*hacha*) та сокира (*machete*) [13].

2. Розрізнити за відтінками значень або стилістичним забарвленням, або тим та іншим: нарізка (*troceado*), розрізка (*aserrado*); гнилий (*podrido*) та гнилий (*descompuesto*) [14].

3. Взаємозамінити у контексті. Наприклад: сходи *escaleras* та сходи *escabeles* [15].

Внаслідок аналізу синонімічних термінів можна стверджувати, що між ними існують такі відносини:

- Відношення семантичної рівності значень, які мають місце при повному збігові словникових визначень. Наприклад: дефініція для слів тріска та щіпка є *astilla*. Трохи іншим прикладом згаданої рівності є синонімічний ряд пеньок, обрубок (*tocón*) у поєднанні з досконалішою дефініцією пеньок (*tocón de un árbol*) [16].

- Відношення семантичної близькості, для якої характерний частковий збіг словникових дефініцій. Наприклад: сходи (*escaleras, escabeles*), а також ліс (*bosque*), який у випадку уточнення втрачає свою кореневу основу *forest* та переходить у форму *bosque*: листяний ліс (*bosque caudicifolio*), хвойний ліс (*bosque de coníferas*) [17].

За спільним лексичним значенням терміни-синоніми об'єднують в одну групу – синонімічне гніздо з великою кількістю синонімів. Термінологічні

одиниці іспанської фахової мови деревообробної промисловості можна поділити на дві групи:

1) поняття, які мають два найменування. Наприклад, сходи (*escaleras, escabeles*), сокира (*hacha, machete*), склад (*almacén, despósito*), прокладка (*rastrel, traba*) та мертвий сучок (*nudo negro/muerto*) [18];

2) поняття, які мають три та більше найменувань: кругляк (*rollo, rollizo, trozo*) [19].

Отже, хоча синоніми вважають небажаними у фаховій термінології, проте їхня відсутність насправді є майже неможливою.

Виконане дослідження фахової мови деревообробної промисловості сучасної іспанської мови засвідчує, що незважаючи на негативність цього явища у термінологічних одиницях, синонімія займає доволі високий відсоток цієї терміносистеми. Тому явище синонімії слід брати до уваги, адже ми не можемо його уникнути у процесі праці з термінологічними одиницями цієї фахової мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту / А. П. Коваль. – К. : Видавництво Київського університету, 1970. – 306 с.

2. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии: Вопросы теории и методик / Д. С. Лотте. – Москва, 1961.

3. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) / Н. Ф. Непийвода. – НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Міжнародна фінансова агенція, 1997. – 303 с.

4. Палевская М. Ф. Проблема синонимического ряда, его границ и возможности выделения доминанты / М. Ф. Палевская // Лексическая синонимия. – Москва : Наука, 1967. – С. 94–104.

5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.

6. Татаринев В. А. Теория терминоведения / В. А. Татаринев. – Москва : Московский лицей, 1996. – 311 с.

7. Ярцева В. Н. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / В. Н. Ярцева. – 2-е изд. – Москва : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

8. DRAE. Real Academia Española. Diccionario de la lengua española. – 21^a. ed. – Madrid : Espasa-Calpe, 1992.

9. Lara I. F. Diccionario de la lengua, enciclopedia y diccionario enciclopédico: el sentido de sus dicciones / I. F. Lara. – México : El Colegio de México, 1991. – P. 213–233.

10. Maria Moliner. Diccionario de uso del español / Maria Moliner. – Madrid : Gregos, 2000.

11. North Atlantic Treaty Organization [Електронний ресурс] : NATO Glossary of Terms and Definitions / Glossaire OTAN de termes et définitions. NATO Standardization Agreements, 2003. – Режим доступу :

<http://www.nato.int/docu/stanag/aap006/aap6.htm>.

12. Impactos Ambientales y Actividades Productivas Industria de la Madera [Електронний ресурс] : Glosario de la industria de la Madera. – Режим доступу : quiminet.com.

13. La industria forestal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.corma.cl/.../industria_forestal.

Стаття надійшла до редколегії 28.12.2010

Прийнята до друку 04.04.2011

**SYNONYMOUS-TERMS IN THE SPHERE OF PROFESSIONAL
TERMINOLOGY IN WOOD-PROCESSING INDUSTRY OF MODERN
SPANISH LANGUAGE.**

Halyna Ketsko

*Ivan Franko National University of Lviv,
vul. Universytetska, 1, Lviv, 79000, tel. (032) 239-44-34
e-mail: galiaketsko@yahoo.es*

This article examines main scientific and analytical methods of use of synonyms and ways of their formation within professional terminology, also the impact of the synonyms on professional terminology in wood-processing industry is outlined and development of the new terms using those synonyms is discovered, the research into their practical use in contemporary Spanish is made and some examples of the synonyms practical use are shown.

Key words: wood processing industry, synonyms, wood, wood fiber, the structure of wood, analysis of wood.

**ТЕРМИНЫ-СИНОНИМЫ В ПРЕДЕЛАХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
ЯЗЫКА ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ СОВРЕМЕННОГО
ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА**

Галина Кецко

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина, тел.(032)2 39-44-34
e-mail: galiaketsko@yahoo.es*

Рассмотрены основные научно-теоретические методы использования синонимов в различных способах формирования профессиональной терминологии деревообрабатывающей отрасли на базе особого ракурса современного испанского языка. Определено постоянное развитие новых терминов и дефиниций, описано практическое ее применение и приведены примеры употребления в пределах современного испанского языка.

Ключевые слова: деревообрабатывающая отрасль, синоним, дерево, структура дерева, волокна древесины.